

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ
આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૪૭૧૨/૨૦૧૮
સાથે
સિવિલ એપ્લીકેશન (ફોર સ્ટે) નં. ૧/૨૦૧૮
ઈન આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૪૭૧૨/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ નિશા એમ. ઠાકોર

=====

અહેવાલ કરવાની મંજૂરી	હા	ના
	√	

=====

જીતેન્દ્ર કાલુબાવા ચાવલા (ચાવડા)

વિરુદ્ધ

કોટક મહિન્દ્રા બેન્કના લીગલ મેનેજર અને અન્ય એક

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી પર્વ એસ. ગુપ્તા સાથે શ્રી એસ.પી. મજમુદાર
(૩૪૫૬)

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી યજ્ઞેશકુમાર એસ. જોશી (૮૦૭૪)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી પી.એમ. દવે (૨૬૩)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે રૂલની પ્રત્યક્ષ બજવણી

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ નિશા એમ. ઠાકોર

તારીખ : ૦૭/૦૩/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અપીલ મૂળ અરજદાર અપીલકર્તાના કહેવાથી આબિટ્રિશન એન્ડ કન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (જે હવે પછી "સદર ૧૯૯૬ નો અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩૭ હેઠળ, વિદ્વાન ડક્ટા એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, વડોદરા દ્વારા સિવિલ મિસેલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૧૯/૨૦૧૮ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૮.૦૯.૨૦૧૮ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને દાખલ કરવામાં આવી છે. સદર વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલ અરજી અધિકારક્ષેત્રના અભાવને કારણે જાળવવાપાત્ર નથી તેમ ઠેરવીને નામંજૂર કરી છે. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે વધુમાં સ્પષ્ટતા કરી છે કે કોર્ટે કેસના કોઈપણ ગુણ અને / અથવા દોષમાં પ્રવેશ કર્યો નથી અને સંબંધિત પક્ષકારોને યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ તેમની સંબંધિત રજૂઆતો ઉઠાવવાની છૂટ આપવામાં આવે છે.

૨. હાલની અપીલમાં સંડોવાયેલા વિવાદને સમજવા માટે, કેસની હકીકતો ધ્યાનમાં લેવી યોગ્ય રહેશે.

૨.૧. અહીં અપીલકર્તા એક ઋણ લેનાર છે જેણે રૂ. ૫,૩૭,૬૧૦ ની રકમ માટે રજીસ્ટ્રેશન નં. જીજે-૧૫-એક્સએક્સ-૦૧૫૬ ધરાવતી વોલ્વો આઈશર સીબી-વીઈ ૧૧.૧૦ કુલ્હી બિલ્ટ ટ્રુકની ખરીદી માટે સામાવાળા બેંક પાસેથી લોન સુવિધા મેળવી હતી. પક્ષકારોએ આ સંબંધમાં વડોદરા ખાતે તારીખ ૨૯.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ વ્હિકલ લોન એગ્રીમેન્ટ કર્યો હતો. શરૂઆતમાં, અપીલકર્તાએ હમાની નિયમિત ચુકવણી કરી હતી અને છેવટે લોનની રકમ ચૂકવી ન હતી, જેના કારણે સામાવાળા બેંકે લોન કરારની શરતો મુજબ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨૧ હેઠળ નોટિસ જારી કરી. સામાવાળા બેંક મુજબ, લોન કરારની શરતો મુજબ વિવાદનો નિર્ણય લેવા માટે ચેન્નાઈ ખાતે આર્બિટ્રેશન શરૂ થવાનું હતું. બીજી બાજુ, અપીલકર્તાએ લોનની રકમ મેળવવા અને ન ચૂકવવા અંગે ઇનકાર કર્યો ન હતો, જોકે નોટિસનો જવાબ આપતી વખતે, અપીલકર્તાએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે વાહન ત્રાહિત પક્ષને વેચવામાં આવ્યું હતું અને તેઓએ આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક માટે સંમતિ આપી ન હતી. જોકે, ચેન્નાઈ ખાતે પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા લોન કરારની શરતો મુજબ આર્બિટ્રેશન આગળ વધ્યું. બેંક દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા વિદ્વાન એકમાત્ર આર્બિટ્રેટરે વિવિધ પત્રવ્યવહારો જારી કર્યા જે અપીલકર્તાને યોગ્ય રીતે બજાવવામાં આવ્યા હતા, જોકે અપીલકર્તાએ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીમાં આર્બિટ્રેટર સમક્ષ હાજર ન રહેવાનું પસંદ કર્યું.

૨.૨. છેવટે, વિદ્વાન આર્બિટ્રેટરે તારીખ ૨૫.૧૦.૨૦૧૭ ના રોજ ચેન્નાઈ ખાતે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ પસાર કરવા આગળ વધ્યા. ઉપરોક્ત એવોર્ડ તારીખ ૨૯.૧૦.૨૦૧૭ ના પત્રવ્યવહાર દ્વારા અપીલકર્તાને બજાવવામાં આવ્યો હતો. તેથી, અપીલકર્તાએ તારીખ ૨૫.૧૦.૨૦૧૭ ના આર્બિટ્રલ એવોર્ડને પડકારતી સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરીને વિદ્વાન ક્લબ એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજની કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો. શરૂઆતમાં, ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં સામાવાળા બેંક પર નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા, સામાવાળા બેંકે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી આવી અરજી ચલાવવામાં વિદ્વાન ન્યાયાધીશના અધિકારક્ષેત્ર પર સવાલ ઉઠાવતી અરજી દાખલ કરી હતી. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સંબંધિત પક્ષકારોની રજૂઆતો અને ૧૯૯૬ ના સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં આર્બિટ્રલ એવોર્ડને ધ્યાને લીધા પછી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે આર્બિટ્રેશનનું સ્થાન ચેન્નાઈ ખાતે છે અને તેથી, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના અભાવે વડોદરામાં જાળવવાપાત્ર રહેશે નહીં. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે એ પણ સ્પષ્ટ કર્યું કે કોર્ટે કેસના ગુણ અને / અથવા દોષની તપાસ કરી નથી અને પક્ષકારો યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ કાયદામાં ઉપલબ્ધ રજૂઆતો ઉઠાવવા માટે સ્વતંત્ર છે. સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ચલાવવાનો ઇનકાર કરતા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા મૂળ

અરજદાર સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ હાલની અપીલ દ્વારા આ કોર્ટનો સંપર્ક કરવા પ્રેરાયા.

૩. અપીલકર્તા માટે વકીલ શ્રી પર્ય ગુપ્તા, અપીલકર્તા માટેના વકીલ શ્રી ચંજેશ જોશી સાથે ઉપસ્થિત થયા છે અને સામાવાળા બેંક વતી વકીલ શ્રી પી.એમ. દવે વતી વકીલ શ્રી આદિત્ય દવે ઉપસ્થિત થયા છે.

૪. સામાવાળા બેંક માટેના વિદ્વાન વકીલે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ હાલની અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવા અંગે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો છે. વૈકલ્પિક રીતે, અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાની દલીલને નુકસાન પહોંચાડ્યા વિના, વિદ્વાન વકીલે કેસના ગુણદોષ પર કોર્ટને સંબોધિત કરી છે, વધુ ચોક્કસપણે, આર્બિટ્રેશનનું "સ્થાન" ચેન્નાઈ હોવાના મુદ્દા પર અને તેથી, વડોદરા ખાતેની કોર્ટ દ્વારા કલમ ૩૪ ની અરજી યોગ્ય રીતે જ ચલાવવામાં ન આવી હોવા બાબતે.

૪.૧. હાલની અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાના મુદ્દે, વિદ્વાન વકીલે સદર ૧૯૯૬ ના આર્બિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૭ તરફ મારું ધ્યાન દોર્યું છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળની અપીલ માત્ર કલમ ૩૭(૧) માં ઉલ્લેખિત હુકમોમાંથી જ જાળવવાપાત્ર છે અને અન્ય કોઈ જોગવાઈઓમાંથી નહીં. કલમ ૩૭(૧)(સી) નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો જે "કલમ ૩૪ હેઠળ આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવા અથવા રદ કરવાનો ઇનકાર કરવા" ના હુકમથી સંબંધિત છે. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, આ સંબંધમાં

કાયદો સારી રીતે પ્રસ્થાપિત છે કે જ્યારે કોર્ટ માત્ર પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના અભાવના આધારે મામલાના ગુણદોષમાં પ્રવેશ્યા વિના સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી ચલાવવાનો ઇનકાર કર્યો હોય, ત્યારે આવો હુકમ "કલમ ૩૪ હેઠળ એવોર્ડ રદ કરવાનો ઇનકાર કરવા" સમાન નથી. તેથી, એક હુકમ જે માત્ર આ કોર્ટના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના અભાવના આધારે યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવા માટેની અરજીને નામંજૂર કરે છે, તે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલપાત્ર નથી. સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ નો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, કલમ ૩૭(૧) (સી) માં દર્શાવ્યા મુજબ "એવોર્ડ રદ કરવાનો ઇનકાર કરવા" શબ્દસમૂહ પર વધુ ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેને "કલમ ૩૪ હેઠળ" શબ્દસમૂહ સાથે જોડીને વાંચવો પડશે. (૨૦૨૦) ૪ એસ.સી.સી. ૨૩૪ માં નોંધાયેલા બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી વિ. એનએચપીસી લિમિટેડના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાનો મુદ્દો ઉઠાવતા સમાન હકીકતોવાળા મામલાને હાથમાં લીધો હતો. ફકરા ૧૩, ૧૪, ૧૭ અને ૨૦ માં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનનો સંદર્ભ આપતી વખતે, વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું છે કે એકવાર કલમ ૩૭ હેઠળની અરજી યોગ્ય કોર્ટને પરત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે, ત્યારે તે હુકમ સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ

સમાન ગણાશે નહીં અને તેથી, ઉક્ત કેસમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ ની મયાદમાં જાળવવાપાત્ર નથી તેમ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

જ.૩. (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૬૯ માં નોંધાયેલા હિન્દુસ્તાન કોપર લિમિટેડ વિ. નિકો કોપર લિમિટેડના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપીને, વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું છે કે તેમાં અપીલકર્તાએ એકમાત્ર આર્બિટ્રેટર દ્વારા પસાર કરાયેલ આર્બિટ્રલ એવોર્ડને પડકારતી સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોથી કોર્ટ સહમત થઈ ન હતી અને ઠરાવ્યું હતું કે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી "જાળવવાપાત્રતા" ના આધારે કાઢી નાખવામાં આવી હતી અને "આર્બિટ્રેશન એવોર્ડ રદ કરવાનો ઇનકાર" ના આધારે નહીં.

જ.૪. ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૪૯૪૯/૨૦૨૨ માં ચુકાદો અપાયેલા યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. પુષ્કરરાજ કન્સ્ટ્રક્શન પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કેસમાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સમાન સંજોગોમાં, વિદ્વાન પ્રિન્સિપલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના આધારે અરજી ચલાવવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળની અપીલમાં, અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાનો મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. માનનીય ડિવિઝન બેંચે ફર્સ્ટ અપીલ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ

૩૭ હેઠળ જાળવવાપાત્ર નથી તેમ ઠરાવીને પ્રતિવાદી કંપની દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રાથમિક વાંધાને માન્ય રાખ્યો.

જ.પ. વિદ્વાન વકીલે આ કોર્ટની માનનીય ડિવિઝન બેંચના ઉપરોક્ત નિર્ણય સામે દાખલ કરવામાં આવેલી સ્પેશિયલ લીવ ટુ અપીલ એટલે કે એસ.એલ.પી. (ડાયરી) નં. ૪૯૮૯૯/૨૦૨૩ માં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ તરફ મારું ધ્યાન વધુ દોર્યું છે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચના હુકમને સમર્થન આપીને અપીલ ચલાવવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને અવલોકન કર્યું હતું કે હુકમ કોઈપણ ભૂલથી પીડાતો નથી કે જેથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટની દખલગીરીને વાજબી ઠેરવી શકાય.

જ.ક. અંતે, વિદ્વાન વકીલે ૨૦૨૦ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન ડેલ ૨૫૪૯ માં નોંધાયેલા રાજ કુમાર બ્રધર્સ વિ. લાઈફ એસેન્શિયલ્સ પર્સનલ કેર પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કેસમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, જેમાં બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે જ્યારે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ કોઈ ન્યાયિક નિર્ણય લેવાયો ન હોય અને કોર્ટ પાસે કોઈ પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર ન હોવાના આધારે અરજી સરળતાથી પરત કરવામાં આવે, ત્યારે કલમ ૩૪ હેઠળના કારણોનો કોઈ અમલ થતો નથી અને તેથી, ઉક્ત હુકમ સામેની અપીલ આબિટ્રેશન એક્ટની કલમ ૩૭ ની

મર્યાદામાં આવતી નથી અને તેને જાળવવાપાત્ર નથી તેમ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિનો સંદર્ભ આપીને, વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે આ કોર્ટને સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ ચલાવવાનો કોઈ અધિકાર નથી કારણ કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો "કલમ ૩૪ હેઠળ એવોર્ડ રદ કરવાનો ઇનકાર કરવા" ની શ્રેણીમાં આવતો નથી. તેથી તેમણે હાલની અપીલને લિમિને (પ્રાથમિક તબક્કે) કાઢી નાખવાની અરજ કરેલ છે. પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યા પછી, વિદ્વાન વકીલે વૈકલ્પિક રીતે કેસના ગુણદોષ પર કોર્ટને સંબોધવાની પરવાનગી માંગી છે.

૫. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગુપ્તાએ પ્રતિવાદી માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઉપરોક્ત રજૂઆતોનો ભારપૂર્વક વાંધો ઉઠાવ્યો છે. વિદ્વાન વકીલે વાદગ્રસ્ત હુકમ તરફ મારું ધ્યાન દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે આખરે આર્બિટ્રલ એવોર્ડને પડકારતી સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી કાઢી નાખવામાં આવી છે અને અરજીને યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે પરત કરવામાં આવી નથી. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, જોકે ઓપરેટિવ ભાગ (અમલી ભાગ) માં વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સ્પષ્ટ કર્યું છે કે કોર્ટે કેસના ગુણ અને / અથવા દોષમાં પ્રવેશ કર્યો નથી અને પક્ષકારોને યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ કાયદામાં ઉપલબ્ધ હોય તેવી તમામ રજૂઆતો ઉઠાવવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે, કોર્ટે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીના ગુણદોષ પર ન્યાયિક નિર્ણય લીધો છે. બીજીએસ એસજીએસ સોમા

જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાંના ચુકાદાને અલગ પાડતી વખતે, વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું છે કે ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફક્ત ૩૨ ના વાંચન પરથી તે સ્પષ્ટ થાય છે કે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૦ હેઠળ દાવો માત્ર પરત કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, દાવાને પરત કરવાથી પક્ષકારને યોગ્ય કોર્ટનો સંપર્ક કરવાનો ઉપાય મળે છે જે કોર્ટ પાસે કેસ ચલાવવાનું અધિકારક્ષેત્ર હોય. દાખલ કરવામાં આવેલી પિટિશન કે અરજી પર કોઈ ન્યાયિક નિર્ણય લેવાતો નથી. આમ, કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી હજી પણ યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ નિર્ણય માટે પેન્ડિંગ છે અને તેણે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું નથી અથવા નિકાલ કરવામાં આવ્યો નથી. આવા સંજોગોમાં, અરજી અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવાની રહે છે. આવા કિસ્સાઓમાં સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીનો અંતિમ નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ જાળવવાપાત્ર રહેશે નહીં. (૨૦૨૧) ૪ એસ.સી.સી. ૬૦૨ માં નોંધાયેલા ચિન્ટેલ્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. ભાયાના બિલ્ડર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઉપરોક્ત અલગ પાડતી હકીકતો અગાઉથી જ નોંધવામાં આવી છે. આ કોર્ટ સમક્ષનો મુદ્દો એ હતો કે શું સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં થયેલા વિલંબને માફ કરવાનો ઇનકાર કરતો વિદ્વાન ન્યાયાધીશનો હુકમ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭(૧)(સી) હેઠળ અપીલપાત્ર છે. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીને મર્યાદાના આધારે

આર્બિટ્રલ એવોર્ડ પસાર થવા પર નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર આવી અરજી કરવામાં થયેલા વિલંબને માફ કરવાનો ઇનકાર કરીને કાઢી નાખી હતી. સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ એપેલેટ કોર્ટ સમક્ષ ઉક્ત હુકમને પડકારવામાં આવ્યો હતો. માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબને માફ કરવાનો ઇનકાર કરતા હુકમની અસર મૂળ પિટિશનના અંતિમ નિકાલની છે, તેથી આવા હુકમને એવોર્ડ તરીકે ગણી શકાય અને તેથી તે અપીલપાત્ર છે, જોકે સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની કોર્ટે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દર્શાવેલ આધાર પર ન્યાયિક નિર્ણય લીધો ન હતો. આખરે, સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે મર્યાદાના આધારે કાઢી નાખવાનો હુકમ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ જાળવવાપાત્ર નથી. જોકે માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ કોર્ટે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પરના હુકમ સામે અપીલ ચલાવવી જોઈતી હતી કારણ કે સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પિટિશન કાઢી નાખવી એ પિટિશનના નિકાલ સમાન છે અને તેથી તે સ્વભાવે અપીલપાત્ર છે. ૨૦૨૪ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન ૪૨૮૦ માં નોંધાયેલા ઉત્તર ગુજરાત વીજ કંપની લિમિટેડ વિ. ગુપ્તા પાવર ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડના કેસમાં આ કોર્ટની માનનીય ડિવિઝન બેંચના ચુકાદા તરફ પણ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું. આ એવો કેસ હતો જ્યાં સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ મહેસાણા કોર્ટના હુકમ સામે સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ

દાખલ કરવામાં આવી હતી. સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલ અરજી અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવા માટે નિકાલ કરવામાં આવી હતી. મહેસાણા કોર્ટ દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળ પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત અંતિમ હુકમ સામે, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ વૈધાનિક અપીલનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે મહેસાણા કોર્ટ સમક્ષની અરજીએ અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. માનનીય ડિવિઝન બેંચે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ ચલાવતી વખતે અને સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળના મહેસાણા કોર્ટના હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરતી વખતે, બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લીધા પછી, ભેદ દર્શાવીને ઠરાવ્યું હતું કે કલમ ૩૪ હેઠળ કોઈપણ આધાર પર આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાના ઇનકારનો કોઈપણ હુકમ, કલમ ૩૭ હેઠળ કોર્ટના મૂળ હુકમનામાથી અપીલ સાંભળવા કાયદા દ્વારા અધિકૃત કોર્ટમાં અપીલના ઉપાયને જન્મ આપશે. ૨૦૦૨ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન અલ્હા. ૧૦૯૫: એ.આઈ.આર. ૨૦૦૩ અલ્હા. ૧૨૩ માં નોંધાયેલા યુ.પી. કો-ઓપરેટિવ સુગર ફેક્ટરીઝ વિ. પી.એસ. મિશ્રા અને અન્યના કેસમાં માનનીય અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પર નીચલી કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમની તપાસ કરતા, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં કોર્ટે

અધિકારક્ષેત્રના અભાવ માટે ભૂલથી અરજીને નામંજૂર કરી હતી. કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે કલમ ૩૭ ક્યાંય સ્પષ્ટ કરતી નથી કે જો કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી માત્ર ગુણદોષના આધારે નામંજૂર કરવામાં આવે તો જ અપીલ થઈ શકે. બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસને અલગ પાડતી વખતે, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે હકીકતમાં, વર્તમાન કેસમાં હુકમમાં એવો ઉદ્દેશ નથી કે દાવો પરત કરવામાં આવ્યો છે અને તે યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવાનો છે. આમ, વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, વર્તમાન કેસમાં કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે અને તેણે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું છે, જ્યારે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ બીજીએસ એસજીએસ સોમાના કેસમાં, કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પર નિર્ણય લેવામાં આવ્યો ન હતો અથવા તેણે અંતિમ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કર્યું ન હતું. હકીકતોની આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, કોર્ટ એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી કે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળની અપીલ જાળવવાપાત્ર નથી. આ કોર્ટનું ધ્યાન આ બાબતે સંબંધિત અવલોકનો તરફ દોરવામાં આવ્યું હતું. હાલની અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાના મુદ્દે કોર્ટને સંબોધ્યા પછી, વિદ્વાન વકીલે મારું ધ્યાન કેસના ગુણદોષ તરફ દોર્યું છે.

૬. સુનાવણી દરમિયાન, આ કોર્ટે સામાવાળા બેંક માટેના વિદ્વાન વકીલને લોન કરારની નકલ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે, લોન કરારની નકલ રજૂ કરવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલને પણ બજાવવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલે લોન કરારની સંબંધિત કલમ પર

ભારે આધાર રાખ્યો છે જે તેમના મતે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીના સ્થળ એટલે કે આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીના વેન્યુ, અને આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી હાથ ધરવા માટે વિશેષાધિકાર ધરાવતી કોર્ટ એટલે કે સીટને ચોક્કસપણે વ્યાખ્યાયિત કરે છે. લોન કરારની કલમ ૧૧.૧૬ નો સંદર્ભ આપતી વખતે, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે તે આર્બિટ્રેશનનું વેન્યુ પ્રદાન કરે છે એટલે કે એવું સ્થાન જ્યાં સામાવાળાને અનુકૂળ હોય તે મુજબ આર્બિટ્રેશન યોજી શકાય. આર્બિટ્રેશન કરારની કલમ ૧૧.૧૭ નો સંદર્ભ આપતી વખતે, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે તે આર્બિટ્રેટરની "સીટ" દર્શાવે છે અને આ કોર્ટમાં અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરશે જ્યાં કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી છે કે એકવાર આર્બિટ્રેશનની સીટના સ્વરૂપમાં અધિકારક્ષેત્ર બંને પક્ષકારો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે, અને કોઈ ચોક્કસ રાજ્યની અદાલતોને પ્રદાન કરવામાં આવે, ત્યારે તે રાજ્યની અદાલતો પાસે ઉક્ત આર્બિટ્રેશનમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ કાર્યવાહી નક્કી કરવાનું વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે. હાલના કેસમાં, નિર્વિવાદપણે, કરાર વડોદરામાં કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, વડોદરામાં અદાલતો પાસે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ અરજી ચલાવવાનું અધિકારક્ષેત્ર હતું.

૭. આનાથી વિપરીત, સામાવાળા માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી આદિત્ય દવેએ પણ ઉપરોક્ત કલમ ૧૧.૧૬ અને કલમ ૧૧.૧૭ પર આધાર રાખીને ધ્યાન દોર્યું છે કે કલમ ૧૧.૧૬ આર્બિટ્રેશન કલમ સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે કલમ ૧૧.૧૭ એ ગૌણ અને શેષ કલમ છે અને તેનો આશરો માત્ર એવી શરતોમાં જ લઈ શકાય

છે જ્યાં કલમ ૧૧.૧૬ લાગુ પડતી ન હોય. તેમણે અપીલકર્તાની એ રજૂઆત સામે વાંધો ઉઠાવ્યો છે કે ચેન્નાઈ માત્ર વેન્યુ નથી, પરંતુ આર્બિટ્રેશનની સીટ છે. આ સંબંધમાં, વિદ્વાન વકીલે માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના વિવિધ નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે. બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસનો સંદર્ભ આપતા, વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું છે કે ઉપરોક્ત બાબતમાં, આર્બિટ્રેશન કરાર મુજબની કાર્યવાહી નવી દિલ્હી/ફરીદાબાદ ખાતે ચલાવવાની હતી. આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહી, વાસ્તવમાં, નવી દિલ્હીમાં યોજવામાં આવી હતી જ્યાં ૭૧ બેઠકો થઈ હતી, અને એવોર્ડ નવી દિલ્હીમાં આપવામાં આવ્યો હતો. સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ પિટિશન ફરીદાબાદમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી જેમાં પ્રતિવાદીએ નવી દિલ્હીમાં યોગ્ય કોર્ટમાં પિટિશન પરત કરવાની માંગ કરતી અરજી દાખલ કરી હતી. ઉપરોક્ત હુકમ પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ સમક્ષ સદર અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલમાં પડકારનો વિષય હતો જેણે પડકાર હેઠળનો ચુકાદો આપ્યો અને ઠરાવ્યું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની પિટિશન ફરીદાબાદમાં જાળવવાપાત્ર હતી અને દિલ્હી માત્ર એક અનુકૂળ વેન્યુ હતું જ્યાં આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી યોજવામાં આવી હતી, સીટ નહીં. તેથી હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું કે ફરીદાબાદમાં કારણનો અમુક ભાગ ઉદ્ભવ્યો હોવાના આધારે ફરીદાબાદ કોર્ટ પાસે અધિકારક્ષેત્ર હશે. આ અધિકારક્ષેત્રના મુદ્દા અને સીટની પસંદગીના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ ઉદ્ભવ્યું હતું. ઉપરોક્ત હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, વિદ્વાન વકીલે ફકરા ૪૮, ૪૯ અને ૮૨ માં નોંધાયેલા

માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના સંબંધિત અવલોકનો પર આધાર રાખ્યો છે. ઉપરોક્ત અવલોકનોનો સંદર્ભ આપીને, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી કોઈ ચોક્કસ વેન્યુ પર "ચોજવામાં આવશે" તે હકીકત એ પણ સૂચવે છે કે પક્ષકારો આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીને કોઈ ચોક્કસ સ્થાન પર બાંધવા માંગતા હતા, જે તે દ્વારા દર્શાવે છે કે, તે સ્થાન આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીની સીટ છે. તેથી, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે હાલના આર્બિટ્રેશન કરારની ભાષા જોતાં જ્યાં સમાન કલમોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, હકીકતમાં ચેત્રાઈ વર્તમાન આર્બિટ્રેશનની સીટ છે. ઇન્ડસ મોબાઈલ ડિસ્ટ્રિબ્યુશન પી લિમિટેડ વિ. ડેટાવિન્ડ ઇનોવેશન, (૨૦૧૭) ૭ એસ.સી.સી. ૬૭૮ ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, વધુ ચોક્કસપણે, ફરાર ૧૯ અને ૨૦ માં અવલોકન કર્યું છે, જેના દ્વારા, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરથી વિપરીત જે કોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાઓને લાગુ પડે છે, "સીટ" નો સંદર્ભ એ એક ખ્યાલ છે જેના દ્વારા પક્ષકારો દ્વારા તટસ્થ વેન્યુ પસંદ કરી શકાય છે. જે ક્ષણે "સીટ" નક્કી થાય છે, તે હકીકત કે સીટ મુંબઈ ખાતે છે તે પક્ષકારો વચ્ચેના કરારમાંથી ઉદ્ભવતી આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીનું નિયમન કરવાના હેતુઓ માટે મુંબઈની અદાલતોને વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર આપશે. (૨૦૨૦) ૪ એસ.સી.સી. ૩૧૦ માં નોંધાયેલા હિન્દુસ્તાન કન્સ્ટ્રક્શન કંપની વિ. એનએચપીસી લિમિટેડ અને અન્યના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં

આવ્યો હતો, વધુ ચોક્કસપણે, ફક્ત ૪ થી ૬ માં નોંધ્યા મુજબ આર્બિટ્રલ પ્રક્રિયા પરના અધિકારક્ષેત્રના મુદ્દા પર માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટનું અવલોકન. તેથી વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે ચેન્નાઈ એ આર્બિટ્રેશનની સીટ છે અને એવોર્ડ પસાર કરવામાં આવ્યો છે તે સ્થાન છે, તેથી, માત્ર ચેન્નાઈની અદાલતો પાસે આર્બિટ્રલ પ્રક્રિયા પર વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે.

૮. મેં સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાના મુદ્દે તેમજ આધાર રાખવામાં આવેલા વિવિધ સત્તાધિકારીઓના પ્રકાશમાં આર્બિટ્રલ એવોર્ડને પડકારતી કોર્ટ સમક્ષ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી અંગે સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને વિસ્તૃત રીતે સાંભળ્યા છે, હાલની અપીલમાં આ કોર્ટની વિચારણા માટે બે મુદ્દાઓ ઉભા થાય છે.

(૧). શું આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાની માંગ કરતી સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીને માત્ર કોર્ટના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના આધારે ચલાવવાનો ઇનકાર કરતો "કોર્ટ" દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ, કેસની હકીકતોમાં, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ આ કોર્ટમાં અપીલપાત્ર છે?

(૨). બીજો રસપ્રદ કાયદાનો પ્રશ્ન જે હાલની અપીલમાં વિચારણા માટે ઉભો થાય છે તે એ છે કે, જ્યારે "આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી" માટે આર્બિટ્રેશન કરારની શરતો મુજબ બહુવિધ વેન્યુમાંથી કોઈ એક પક્ષ દ્વારા

આર્બિટ્રેશનનું વેન્યુ પસંદ કરવામાં આવે છે, ત્યારે શું તે કેસની હકીકતોમાં, આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી માટે "સીટ" તરીકે પણ નિયુક્ત થશે?

૯. ઉપરોક્ત મુદ્દામાં પ્રવેશતા પહેલા, આર્બિટ્રેશન કરાર કમ લોન કરારની સંબંધિત કલમ જોવી યોગ્ય રહેશે જે હાલની કાર્યવાહીમાં પ્રથમ વખત આ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી છે. લોન કરારની કલમ ૧૧.૧૬ અને ૧૧.૧૭ આ મુજબ વંચાય છે: "૧૧.૧૬. જ્યાં સુધી તે રિકવરી ઓફ ડેટ્સ ડ્યુ ટુ બેંકસ એન્ડ ફાઇનાન્સિયલ ઇન્સ્ટિટ્યુશન્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ હેઠળ સ્થપાયેલા ડેટ્સ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રમાં આવતું ન હોય, આ કરાર અથવા તેના પાલનમાંથી ઉદ્ભવતા અથવા તેના સંબંધમાં કોઈપણ અને તમામ દાવાઓ, વિવાદો બેંક દ્વારા નિમણૂક કરવામાં આવનાર સિંગલ આર્બિટ્રેટર દ્વારા આર્બિટ્રેશનથી પતાવવામાં આવશે. આર્બિટ્રેશન બેંકના એકમાત્ર અને સંપૂર્ણ વિવેકાધિકાર પર, કાં તો દિલ્લી, ચેન્નાઈ, કોલકાતા, અમદાવાદ, ઈન્દોર, બેંગલુરુ અથવા હૈદરાબાદમાં યોજવામાં આવશે. ૧૧.૧૭. જો દાવો અથવા વિવાદ રિકવરી ઓફ ડેટ્સ ડ્યુ ટુ બેંકસ એન્ડ ફાઇનાન્સિયલ ઇન્સ્ટિટ્યુશન્સ એક્ટ, ૧૯૯૩ હેઠળ સ્થપાયેલા ડેટ્સ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રમાં આવતો ન હોય તો કલમ [૧૧.૧૧.૨] માં ઉલ્લેખિત આર્બિટ્રેશનના હેતુઓ માટે, ભારતમાં તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈઓને આધીન, જે રાજ્યમાં કરાર કરવામાં આવ્યો છે તે રાજ્યની અદાલતો પાસે આ કરાર, આર્બિટ્રેશન અને તેની

સાથે અને તેના સંબંધમાં ઉદ્ભવતા તમામ બાબતોના સંબંધમાં વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે."

મુદ્દા નં. ૧:

૧૦. સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવેલા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને હાલની અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાના મુદ્દાને સમજવા માટે, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમના સંબંધિત જોગવાઈઓને જોવી યોગ્ય રહેશે. કલમ ૩૪ જે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમના ભાગ ૧ ના પ્રકરણ ૭ હેઠળ આવે છે તે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવા માટે અરજી દાખલ કરીને આર્બિટ્રલ એવોર્ડ સામે આશરો આપે છે. કલમ ૩૪ નીચે મુજબ વંચાય છે: "કલમ ૩૪: આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવા માટે અરજી.-

(૧) આર્બિટ્રલ એવોર્ડ સામે કોર્ટનો આશરો માત્ર પેટા-કલમ (૨) અને પેટા-કલમ (૩) અનુસાર આવા એવોર્ડને રદ કરવા માટેની અરજી દ્વારા જ લઈ શકાય છે.

(૨) આર્બિટ્રલ એવોર્ડ કોર્ટ દ્વારા માત્ર ત્યારે જ રદ કરી શકાશે જો ૨૨ (એ) અરજી કરનાર પક્ષકાર ૧ [આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના રેકૉર્ડના આધારે સાબિત કરે છે કે]-

(૧) પક્ષકાર અમુક અક્ષમતા હેઠળ હતો, અથવા

(૨) પક્ષકારોએ જેને આધીન બનાવ્યું છે તે કાયદા હેઠળ આર્બિટ્રેશન કરાર માન્ય નથી અથવા, તેના પર કોઈ સંકેત ન મળવા પર, તે સમયે અમલમાં રહેલા કાયદા હેઠળ; અથવા

(૩) અરજી કરનાર પક્ષકારને આર્બિટ્રેટરની નિમણૂકની અથવા આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીની યોગ્ય નોટિસ આપવામાં આવી ન હતી અથવા અન્યથા તેનો કેસ રજૂ કરવામાં અસમર્થ હતો; અથવા

(૪) આર્બિટ્રલ એવોર્ડ એવા વિવાદ સાથે વ્યવહાર કરે છે જે આર્બિટ્રેશનની રજૂઆતની શરતો દ્વારા વિચારવામાં આવ્યો નથી અથવા તેમાં આવતો નથી, અથવા તેમાં આર્બિટ્રેશનની રજૂઆતના કાર્યક્ષેત્રની બહારની બાબતો પરના નિર્ણયો શામેલ છે: પરંતુ શરત એ છે કે, જો આર્બિટ્રેશન માટે રજૂ કરેલી બાબતો પરના નિર્ણયોને તે રીતે રજૂ ન કરાયેલી બાબતોથી અલગ કરી શકાય, તો આર્બિટ્રલ એવોર્ડનો માત્ર તે જ ભાગ જે આર્બિટ્રેશન માટે રજૂ ન કરાયેલી બાબતો પરના નિર્ણયો ધરાવે છે તે રદ કરી શકાશે; અથવા

(૫) આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલની રચના અથવા આર્બિટ્રલ પ્રક્રિયા પક્ષકારોના કરાર મુજબ ન હતી, સિવાય કે આવો કરાર આ ભાગની જોગવાઈ સાથે સંઘર્ષમાં હોય કે જેમાંથી પક્ષકારો પીછેહઠ કરી શકતા નથી, અથવા, આવા કરારના અભાવે, આ ભાગ મુજબ ન હતી; અથવા

(બી) કોર્ટને જણાય કે—

(૧) વિવાદની વિષયવસ્તુ તે સમયે અમલમાં રહેલા કાયદા હેઠળ આર્બિટ્રેશન દ્વારા પતાવટ કરવા સક્ષમ નથી, અથવા

(૨) આર્બિટ્રલ એવોર્ડ ભારતની જાહેર નીતિ સાથે સંઘર્ષમાં છે.

[સમજૂતી ૧.—કોઈપણ શંકા ટાળવા માટે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે એવોર્ડ ભારતની જાહેર નીતિ સાથે સંઘર્ષમાં માત્ર ત્યારે જ છે, જો,—

(૧) એવોર્ડ બનાવવાની પ્રક્રિયા છેતરપિંડી અથવા ભ્રષ્ટાચાર દ્વારા પ્રેરિત અથવા પ્રભાવિત હતી અથવા કલમ ૭૫ અથવા કલમ ૮૧ ના ઉલ્લંઘનમાં હતી; અથવા

(૨) તે ભારતીય કાયદાની મૂળભૂત નીતિના ઉલ્લંઘનમાં છે; અથવા

(૩) તે નૈતિકતા અથવા ન્યાયની સૌથી મૂળભૂત ધારણાઓ સાથે સંઘર્ષમાં છે. સમજૂતી ૨.-શંકા ટાળવા માટે, ભારતીય કાયદાની મૂળભૂત નીતિનું ઉલ્લંઘન છે કે કેમ તેની કસોટીમાં વિવાદના ગુણદોષ પર સમીક્ષાનો સમાવેશ થશે નહીં.]

[(૨એ) આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશન સિવાયના આર્બિટ્રેશનમાંથી ઉદ્ભવતો આર્બિટ્રલ એવોર્ડ, કોર્ટ દ્વારા પણ રદ કરી શકાશે, જો કોર્ટને જણાય કે એવોર્ડના ચહેરા પર દેખાતી પેટન્ટ ગેરકાયદેસરતા દ્વારા એવોર્ડ દૂષિત છે: પરંતુ શરત એ છે કે એવોર્ડ માત્ર કાયદાના ભૂલભરેલા અમલના આધારે અથવા પુરાવાના પુનર્મૂલ્યાંકન દ્વારા રદ કરવામાં આવશે નહીં.]

(૩) રદ કરવા માટેની અરજી તે અરજી કરનાર પક્ષકારને આર્બિટ્રલ એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રણ મહિના વીતી ગયા પછી, અથવા, જો કલમ ૩૩ હેઠળ વિનંતી કરવામાં આવી હોય, તો આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તે વિનંતીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હોય તે તારીખથી કરી શકાશે નહીં: પરંતુ શરત એ છે કે જો કોર્ટને સંતોષ થાય કે અરજદારને ત્રણ મહિનાના ઉક્ત સમયગાળામાં અરજી કરવા માટે પૂરતા કારણોસર અટકાવવામાં આવ્યો હતો તો તે ત્રીસ દિવસના વધુ સમયગાળામાં અરજી ચલાવી શકે છે, પરંતુ તે પછી નહીં.

(૪) પેટા-કલમ (૧) હેઠળની અરજી પ્રાપ્ત થવા પર, કોર્ટ, જ્યાં તે યોગ્ય હોય અને પક્ષકાર દ્વારા તેમ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હોય,

આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી ફરી શરૂ કરવાની તક આપવા માટે અથવા આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલના અભિપ્રાયમાં આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાના કારણોને દૂર કરશે તેવી અન્ય કાર્યવાહી કરવા માટે તેના દ્વારા નક્કી કરેલા સમયગાળા માટે કાર્યવાહી મુલતવી રાખી શકે છે.

[(પ) આ કલમ હેઠળની અરજી પક્ષકાર દ્વારા બીજા પક્ષકારને અગાઉથી નોટિસ આપ્યા પછી જ દાખલ કરવામાં આવશે અને આવી અરજી સાથે ઉક્ત જરૂરિયાતના પાલનને સમર્થન આપતું અરજદારનું એક્ઝિડેવિટ હોવું જોઈએ.

(૬) આ કલમ હેઠળની અરજીનો ઝડપથી નિકાલ કરવામાં આવશે, અને કોઈપણ સંજોગોમાં, પેટા-કલમ (પ) માં ઉલ્લેખિત નોટિસ બીજા પક્ષકારને બજાવવામાં આવે તે તારીખથી એક વર્ષના સમયગાળામાં."

૧૦.૧. કલમ ૩૪ નું સાદું વાંચન સૂચવે છે કે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ સામે આવા એવોર્ડને રદ કરવાની માંગ કરતી યોગ્ય અરજી "કોર્ટ" ને કરવી જરૂરી છે, જે કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવી છે. "કોર્ટ" શબ્દને સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(૬) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. કલમ ૨(૬) આ મુજબ વંચાય છે:

"કલમ ૨(૬): "કોર્ટ" એટલે—

(૧) આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશન સિવાયના આર્બિટ્રેશનના કિસ્સામાં, જિલ્લામાં મૂળ અધિકારક્ષેત્રની પ્રિન્સિપલ સિવિલ કોર્ટ, અને તેમાં જો આર્બિટ્રેશનની વિષયવસ્તુ દાવાનો વિષય હોત તો તે નક્કી કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી તેની સામાન્ય મૂળ દીવાની અધિકારક્ષેત્રની ક્વાયતમાં હાઈકોર્ટનો સમાવેશ થાય છે, પરંતુ તેમાં આવી પ્રિન્સિપલ

સિવિલ કોર્ટ કરતાં હલકી કક્ષાની કોઈપણ સિવિલ કોર્ટ, અથવા સ્મોલ કોઝની કોઈપણ કોર્ટનો સમાવેશ થતો નથી;

(૨) આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશનના કિસ્સામાં, આર્બિટ્રેશનની વિષયવસ્તુ દાવાનો વિષય હોત તો તે નક્કી કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી તેની સામાન્ય મૂળ દીવાની અધિકારક્ષેત્રની ક્વાયતમાં હાઈકોર્ટ, અને અન્ય કિસ્સાઓમાં, તે હાઈકોર્ટની ગૌણ અદાલતોના હુકમનામાથી અપીલ સાંભળવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી હાઈકોર્ટ;"

૧૦.૨. સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(ઈ)(૧) સાથે કલમ ૩૪ નું સંયુક્ત વાંચન પ્રદાન કરે છે કે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાની માંગ કરતી આવી અરજી જિલ્લામાં મૂળ અધિકારક્ષેત્રની પ્રિન્સિપલ સિવિલ કોર્ટને કરવાની હોય છે, જેમાં આર્બિટ્રેશનની વિષયવસ્તુ બનાવતા પ્રશ્નો નક્કી કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી તેની સામાન્ય મૂળ દીવાની અધિકારક્ષેત્રની ક્વાયતમાં હાઈકોર્ટનો સમાવેશ થાય છે.

૧૦.૩ ઉભા થયેલા વિવાદને જોતાં, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨૦ પર નજર કરવી પણ સુસંગત રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૨૦. આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ.

(૧) પક્ષકારો આર્બિટ્રેશનના સ્થળ પર સંમત થવા માટે સ્વતંત્ર છે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ કરાર નિષ્ફળ જવા પર, પક્ષકારોની અનુકૂળતા સહિત કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ નક્કી કરવામાં આવશે.

(૩) પેટા-કલમ (૧) અથવા પેટા-કલમ (૨) હોવા છતાં, આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ, જ્યાં સુધી પક્ષકારો દ્વારા અન્યથા સંમત ન થાય ત્યાં સુધી, તેના સભ્યો વચ્ચે પરામર્શ માટે, સાક્ષીઓ, નિષ્ણાતો અથવા પક્ષકારોને સાંભળવા માટે, અથવા દસ્તાવેજો, માલસામાન અથવા અન્ય સંપત્તિના નિરીક્ષણ માટે યોગ્ય માને તેવા કોઈપણ સ્થળે મળી શકે છે."

સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨૦ નું સાદું વાંચન પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થઈ શકે તે રીતે 'આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ' પ્રદાન કરે છે. કલમ ૨૦ ની પેટા-કલમ (૨) એવી જોગવાઈ કરે છે કે આર્બિટ્રેશનના સ્થળ અંગે કોઈપણ કરારની નિષ્ફળતા પર આર્બિટ્રેશનનું સ્થળ આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે, જેમાં પક્ષકારોની અનુકૂળતા સહિત કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. પેટા-કલમ (૩) વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ પેટા-કલમ (૧) અથવા પેટા-કલમ (૨) હોવા છતાં, પરામર્શ માટે યોગ્ય માને તેવા કોઈપણ સ્થળે મળી શકે છે. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ અદાલતો દ્વારા અર્થઘટનનો વિષય રહી છે જેમાં આર્બિટ્રેશનની સીટ અને આર્બિટ્રેશનના વેન્યુના ખ્યાલની તપાસ કરવામાં આવી છે અને કેસની હકીકતોમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે. આ તબક્કે, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૪૨ ને જોવી સમાન રીતે નોંધપાત્ર રહેશે, જે "અધિકારક્ષેત્ર" વ્યાખ્યાયિત કરે છે. કલમ ૪૨, આ રીતે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"કલમ ૪૨: અધિકારક્ષેત્ર. –

આ ભાગમાં અન્યત્ર અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં આર્બિટ્રેશન

કરારના સંદર્ભમાં આ ભાગ હેઠળ કોઈપણ અરજી કોર્ટમાં કરવામાં આવી હોય, તે કોર્ટ પાસે એકલી જ આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી પર અધિકારક્ષેત્ર રહેશે અને તે કરાર અને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ અનુગામી અરજીઓ તે કોર્ટમાં કરવામાં આવશે અને અન્ય કોઈપણ કોર્ટમાં નહીં.

જરએ. માહિતીની ગોપનીયતા.-

તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદા દ્વારા સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, આર્બિટ્રેટર, આર્બિટ્રલ સંસ્થા અને આર્બિટ્રેશન કરારના પક્ષકારો એવોર્ડ સિવાય તમામ આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીની ગોપનીયતા જાળવશે જ્યાં એવોર્ડના અમલીકરણ અને અમલના હેતુ માટે તેની જાહેરાત જરૂરી હોય. જરબી. સદ્ભાવનાથી લેવાયેલા પગલાંનું રક્ષણ.- આ અધિનિયમ અથવા તેના હેઠળ બનાવેલા નિયમો અથવા નિયમો હેઠળ સદ્ભાવનાથી કરવામાં આવેલી અથવા કરવાનો ઈરાદો ધરાવતી કોઈપણ બાબત માટે આર્બિટ્રેટર સામે કોઈ દાવો અથવા અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી ચાલશે નહીં."

૧૦.૩. આમ, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨(ઈ) અને કલમ ૪૨ સાથે કલમ ૩૪ નું સંયુક્ત વાંચન સ્પષ્ટપણે એવું સૂચવવા માટે જાય છે કે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમના પ્રથમ ભાગમાં અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદાઓમાં અન્યત્ર કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં જ્યાં આર્બિટ્રેશન કરારના સંદર્ભમાં કોર્ટમાં આ ભાગ હેઠળ કોઈપણ અરજી કરવામાં આવી હોય, તો તે કોર્ટ પાસે એકલી જ આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી પર અધિકારક્ષેત્ર રહેશે અને તે કરાર અને આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ અનુગામી અરજીઓ તે કોર્ટમાં કરવામાં આવશે અને અન્ય કોઈપણ કોર્ટમાં નહીં. બોમ્બે હાઈકોર્ટે યુનાઈટેડ

ઈન્ડિયા ઈન્સ્યોરન્સ કંપની લિમિટેડ વિ. ઈસ્ટર્ન બલ્ક કંપની લિમિટેડ, ૨૦૧૯ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન બોમ્બે ૧૪૦૪ ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે આર્બિટ્રેશનના વેન્યુ સાથે આર્બિટ્રેશનની સીટનો ખ્યાલ લેવાની શકાય નહીં. વિદ્વાન આર્બિટ્રેટર દ્વારા કેટલીક આર્બિટ્રલ કાર્યવાહી હાથ ધરવાના હેતુ માટે જ વેન્યુ નક્કી કરવાને અદાલતોને અધિકારક્ષેત્ર આપવાના હેતુ માટે આર્બિટ્રેશનની સીટ તરીકે ગણી શકાય નહીં. આર્બિટ્રેશનની બે અથવા વધુ સીટ હોઈ શકે નહીં જ્યારે આર્બિટ્રેશનનું વેન્યુ એક કરતાં વધુ હોઈ શકે છે અને વિદ્વાન આર્બિટ્રેટર અને પક્ષકારોની અનુકૂળતાને ધ્યાનમાં લઈને પક્ષકારો તેમજ વિદ્વાન આર્બિટ્રેટર દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે. આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીની સુનાવણીના હેતુ માટે વિદ્વાન આર્બિટ્રેટર દ્વારા તેમની અનુકૂળતા અથવા પક્ષકારોની અનુકૂળતા માટે નક્કી કરાયેલ વેન્યુ એવી કોર્ટનું સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્ર આપી શકતું નથી જેના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાં સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૨૦(૩) હેઠળ નક્કી કરાયેલ વેન્યુ પર આવી આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલ યોજવામાં આવી હતી.

૧૧. હાલના કેસની હકીકતોમાં ઉપરોક્ત કાનૂની જોગવાઈ અને સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો લાગુ કરતા, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા આપવામાં આવેલા તારણો અને કારણો જોવાનું યોગ્ય રહેશે જેથી એ સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે શું વિદ્વાન ન્યાયાધીશે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી પર ન્યાયિક નિર્ણય લીધો છે કે પછી

ઊભા કરાયેલા વિવાદ પર કોઈપણ ન્યાયિક નિર્ણય વિના માત્ર પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના આધારે અરજીનો નિકાલ કર્યો છે.

૧૨. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આંક ૪/૫ થી ૪/૧૫ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લીધા છે અને એવા તારણ પર આવ્યા છે કે તે નિર્વિવાદ હકીકત છે કે આર્બિટ્રેશન એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહીને આકર્ષતા કોઈપણ વિવાદના હેતુ માટેનું અધિકારક્ષેત્ર માત્ર ચેન્નાઈ હોવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આગળ નોંધ્યું છે કે જોકે પક્ષકારોમાંથી કોઈએ લોન કરાર રજૂ કર્યો નથી પરંતુ રજૂઆતો અને વાદગ્રસ્ત એવોર્ડનું મૂલ્યાંકન કરતા એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આર્બિટ્રેશનનું વેન્યુ ચેન્નાઈ નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. આમ નોંધ્યા પછી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે આ મુદ્દો ઈન્ડસ મોબાઈલ ડિસ્ટ્રિબ્યુશન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે અને તેથી ઠરાવ્યું છે કે વડોદરા ખાતેની કોર્ટ સમક્ષ અધિકારક્ષેત્રના અભાવે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી જાળવવાપાત્ર ન હતી, કારણ કે આર્બિટ્રેશનની સીટ અથવા વેન્યુ ચેન્નાઈ છે. પરિણામે, કોર્ટે અધિકારક્ષેત્રના અભાવના આધારે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીને આગળ સ્પષ્ટ કરીને નામંજૂર કરી છે કે કોર્ટે કેસના ગુણદોષની તપાસ કરી નથી. વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા આપવામાં આવેલા ઉપરોક્ત તારણો અને કારણોને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટનો મત છે કે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના મુદ્દા સાથે

વ્યવહાર કરતી વખતે, કોર્ટે કેસના ગુણદોષને સ્પર્શ કર્યો છે. નિર્વિવાદપણે, જે મુખ્ય વિવાદના આધારે અહીં અપીલકર્તા દ્વારા આર્બિટ્રેશન એવોર્ડને પડકારતી સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીમાં પડકાર ફેંકવામાં આવ્યો હતો તે એ આધાર પર હતો કે ચેન્નાઈ ખાતેના આર્બિટ્રેટર પાસે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ પસાર કરવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર ન હતું. આ કોર્ટના મતે, કોર્ટે ભલે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના આધારે અરજી ચલાવવાનો ઇનકાર કર્યો હોય, પરંતુ મુખ્ય મુદ્દાના ન્યાયિક નિર્ણય દ્વારા, એ આધાર પર "આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાના ઇનકાર" પર પણ અભિપ્રાય આપ્યો છે કે આર્બિટ્રલ પ્રક્રિયા પક્ષકારોના કરાર મુજબ ન હતી જે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪(૨)(એ)(૫) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી શક્યતાઓમાંની એક છે જેમાં કોર્ટ આર્બિટ્રલ એવોર્ડ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરી શકે છે.

૧૩. બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો નિઃશંકપણે કલમ ૩૭ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, પેટા-કલમ (૧) સ્પષ્ટપણે પેટા કલમ ૫(એ)(બી)(સી) માં દર્શાવેલ હુકમો સ્પષ્ટ કરે છે જ્યાં અપીલ થઈ શકે છે અને અન્ય કોઈ હુકમો કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલને પાત્ર નથી. જોકે, અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા યોગ્ય રીતે ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે તેમ, કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૦ હેઠળ અરજી કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા, દાવો પક્ષકારને યોગ્ય કોર્ટનો સંપર્ક કરવા માટે પરત કરવામાં આવ્યો હતો જે કોર્ટ

પાસે કેસ ચલાવવાનું અધિકારક્ષેત્ર હોય. આમ, સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની પિટિશન કે અરજી પર કોઈ ન્યાયિક નિર્ણય લેવાયો ન હતો અને તેથી અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે મામલાને કલમ ૩૪ ના તબક્કે પેઝિંગ તરીકે ગણવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે, વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, નિર્વિવાદપણે કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી છે, જોકે કોર્ટે અવલોકન કર્યું છે કે પક્ષકારો કલમ ૩૪ હેઠળ આવી અરજી ચલાવવાનું અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટ સમક્ષ અરજી કરવા માટે સ્વતંત્ર છે અને કાયદાની દૃષ્ટિએ ઉપલબ્ધ તમામ રજૂઆતો ઉઠાવવાની વધુ છૂટ સાથે, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીનો નિકાલ કર્યો છે, વધુ ચોક્કસપણે, જ્યારે કોર્ટે આર્બિટ્રલ એવોર્ડના પ્રકાશમાં રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા રજૂઆતો અને દસ્તાવેજોનું પ્રથમ દૃષ્ટિએ મૂલ્યાંકન કરીને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી છે કે પક્ષકારો વચ્ચે સંમત થયેલ આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીની સીટ ચેન્નાઈ હતી. તેનાથી વિપરીત, લોન કરાર / આર્બિટ્રેશન કરારની કલમ ૧૧.૧૬ અને કલમ ૧૧.૧૭ માં સામેલ શરતોને જોતાં સ્પષ્ટપણે એવું સૂચવે છે કે જે રાજ્યમાં કરાર કરવામાં આવ્યો હતો તે રાજ્યની અદાલતોને આર્બિટ્રેશનમાંથી ઉદ્ભવતી બાબતો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું હતું જેમાં આર્બિટ્રલ એવોર્ડ સામેના પડકારનો પણ સમાવેશ થાય છે. પુષ્કરરાજ કન્સ્ટ્રક્શન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં પ્રતિવાદી માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાને લગતી બાબત છે, આ કોર્ટના મતે, માનનીય

ડિવિઝન બેંચે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના આધારે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ચલાવવાનો ઇનકાર કરતી વખતે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ અપીલ જાળવવાપાત્ર હોવાના પ્રાથમિક વાંધાને સ્વીકારતી વખતે, અવલોકન કર્યું હતું કે અપીલકર્તા યુનિયન માટેના વકીલ એ દર્શાવવામાં અસમર્થ હતા કે પડકાર હેઠળનો હુકમ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ ની જોગવાઈ હેઠળ આવે છે. ઉપરોક્ત હકીકતના પ્રકાશમાં, ડિવિઝન બેંચ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાનો ઇનકાર કરતો સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ કોઈ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો ન હતો જેને અંતે માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. જ્યારે, વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના મુદ્દાની તપાસ કરતી વખતે અગાઉ નોંધેલા કારણોસર, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આર્બિટ્રલ એવોર્ડના પ્રકાશમાં રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા રજૂઆતો અને દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લઈને એવું તારણ કાઢ્યું છે કે આર્બિટ્રેશન કરારના પક્ષકારો આર્બિટ્રેશન કાર્યવાહીની સીટ તરીકે ચેન્નાઈ માટે સંમત થયા હતા. આમ નોંધ્યા પછી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશ વધુ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે આવા સંજોગોમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ આર્બિટ્રલ એવોર્ડ સામેનો પડકાર સીટ માટે સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટ સમક્ષ રહેશે અને તેથી, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી ચલાવવાનો ઇનકાર કર્યો છે, જે આ કોર્ટના મતે, સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની

કલમ ૩૪ ની પેટા-કલમ (૨) ની શરતો મુજબ આર્બિટ્રલ એવોર્ડ રદ કરવાનો ઈનકાર કરવા સમાન છે. તેથી, કલમ ૩૭ ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈ કલમ (સી) કેસની હકીકતોમાં આકર્ષિત થશે. તેથી હું ઠરાવું છું કે હાલની અપીલ સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૭ હેઠળ આ કોર્ટ સમક્ષ જાળવવાપાત્ર છે. પ્રતિવાદી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો પ્રાથમિક વાંધો આથી ચલાવવામાં આવતો નથી.

૧૪. આ મને બીજા મુદ્દા પર લાવે છે જે કેસના ગુણદોષને સંબંધિત છે. લોન કરારની કલમ ૧૧.૧૬ અને ૧૧.૧૭ નું માત્ર વાંચન સ્પષ્ટપણે ઠરાવે છે કે કરાર અથવા તેના પાલનમાંથી અથવા તેના સંબંધમાં ઉદ્ભવતા કોઈપણ અને તમામ દાવાઓ અને વિવાદો બેંક દ્વારા નિયુક્ત સિંગલ આર્બિટ્રેટર દ્વારા આર્બિટ્રેશન દ્વારા પતાવવામાં આવશે. કલમ ૧૧.૧૬ નું નજીકથી વાંચન સ્પષ્ટપણે આર્બિટ્રેશન માટે બહુવિધ વેન્યુ સૂચવે છે જે બેંકના એકમાત્ર અને સંપૂર્ણ વિવેકાધિકાર પર કાં તો દિલ્હી, ચેન્નાઈ, કોલકાતા, અમદાવાદ, ઈન્દોર, બેંગલુરુ અથવા હૈદરાબાદમાં હોઈ શકે છે. જોકે, કલમ ૧૧.૧૭ સ્પષ્ટપણે પ્રદાન કરે છે કે "જે રાજ્યમાં આર્બિટ્રેશન કરાર કરવામાં આવ્યો છે તે કોર્ટ પાસે આર્બિટ્રેશનની વિષયવસ્તુ એટલે કે કરાર, આર્બિટ્રેશન અને તેની સાથે જોડાયેલી તમામ બાબતોના સંબંધમાં વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર રહેશે. આમ, આ કોર્ટના મતે આર્બિટ્રલ કાર્યવાહીના "સ્થળ" એટલે કે "વેન્યુ" સિવાયની નિયુક્ત કોર્ટ દ્વારા પક્ષકારો દ્વારા વિપરીત સંકેત વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે. આર્બિટ્રેશન અને તેની

સાથે જોડાયેલી તમામ બાબતોના સંબંધમાં "વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર" ધરાવતી કલમ ૧૧.૧૭ માં આવતા કરાર "કોર્ટ" ની ખૂબ જ અભિવ્યક્તિ, આબિટ્રેશન સાથે વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવવા માટે જે રાજ્યમાં કરાર કરવામાં આવ્યો છે તે કોર્ટને ગણવાનો પક્ષકારોનો ઈરાદો દર્શાવે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં "સીટ" નિયુક્ત કરવામાં આવી છે. રેકૉર્ડ પર પ્રવર્તમાન ઉપરોક્ત સંજોગોના પ્રકાશમાં, ઇન્ડસ મોબાઈલ ડિસ્ટ્રિબ્યુશન પી લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો કે જેના પર વિદ્વાન ન્યાયાધીશ તેમજ પ્રતિવાદી માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે લાગુ પડશે નહીં. ઉપરોક્ત નિર્ણયની હકીકતોનું નજીકથી વાંચન સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આબિટ્રેશનની સીટ મુંબઈ ખાતે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી અને આબિટ્રેશન કરારની કલમ ૧૮ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે અધિકારક્ષેત્ર વિશેષ રૂપે મુંબઈની અદાલતોમાં નિહિત હતું. ઉપરોક્ત હકીકતોના પ્રકાશમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું કે એકવાર આબિટ્રેશનની સીટ નક્કી થઈ જાય, તે અદાલતો માટે વિશેષ અધિકારક્ષેત્રની કલમના સ્વરૂપમાં હશે જે આબિટ્રેશન પર સુપરવાઈઝરી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરે છે. જે ક્ષણે સીટ નિયુક્ત કરવામાં આવે છે તે વિશેષ અધિકારક્ષેત્રની કલમ સમાન છે જે બાકીની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને દૂર કરે છે. હકીકતમાં ઉપરોક્ત ચુકાદો અપીલકર્તાના દાવાને સમર્થન આપે છે, વધુ ચોક્કસપણે, કલમ ૧૧.૧૭ ના પ્રકાશમાં જ્યાં ઉપરોક્ત કલમની અભિવ્યક્ત ભાષા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે જે રાજ્યમાં કરાર

કરવામાં આવ્યો હતો તે રાજ્યની અદાલતોને આબિટ્રેશન કાર્યવાહી પર વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલતો તરીકે ગણવામાં આવશે. આ સિદ્ધાંતને લાગુ કરતા, કેસની હકીકતોમાં, કલમ ૧૧.૧૭ સાથે કલમ ૧૧.૧૬ નું વાંચન સ્પષ્ટપણે એવું સૂચવે છે કે કરાર વડોદરા ખાતે કરવામાં આવ્યો હોવાથી, વડોદરા ખાતેની કોર્ટ પાસે આબિટ્રેશન કાર્યવાહી પર વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર છે અને કોર્ટ કે જે આ કોર્ટ સહિત આબિટ્રેશન કાર્યવાહી પર સુપરવાઈઝરી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરે છે. બાલ્ડોના (૨૦૧૨) ૮ એસ.સી.સી. પપર માં નોંધાયેલા કેસમાં પાંચ ન્યાયાધીશોની બેંચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને અનુસરતી વખતે બીજીએસ એસજીએસ સોમા જેવી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટની ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેંચ દ્વારા ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતની વ્યાપક ચર્ચા કરવામાં આવી છે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે આબિટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ના ભાગ ૧ અને ભાગ ૨ અને કલમ ૨(૨), ૨(૧)(ઈ) અને (એફ), ૨(પ) અને (૭), ૨૦ અને ૪૧ નું સંક્ષિપ્ત વિશ્લેષણ કર્યા પછી ઠરાવ્યું કે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું સુમેળભર્યું અર્થઘટન આબિટ્રેશનના અધિકારક્ષેત્ર અથવા કાનૂની સીટને વિશિષ્ટ માપદંડ તરીકે નિર્ધારિત કરે છે તે નક્કી કરવા માટે કે કઈ અદાલતો પાસે આબિટ્રેશન પર અધિકારક્ષેત્ર હશે, તેની સામે જ્યાં દાવાનું કારણ સમગ્ર અથવા આંશિક રીતે ઉદ્ભવે છે.

૧૫. અગાઉના કારણોસર, વિદ્વાન ડૉક્ટર એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, વડોદરા દ્વારા સિવિલ મિસેલેનિયસ એપ્લિકેશન નં. ૧૮/૨૦૧૮ માં પસાર કરવામાં

આવેલ તારીખ ૧૮.૦૯.૨૦૧૮ નો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે અને મેરિટ પર કેસનો ન્યાયિક નિર્ણય કરવા માટે મેટર સંબંધિત કોર્ટને પરત મોકલવામાં આવે છે. સંબંધિત પક્ષકારોને રેકૉર્ડ પર સંબંધિત દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની છૂટ છે. કાયદામાં ઉપલબ્ધ તમામ અધિકારો અને રજૂઆતો વડોદરા ખાતેની કોર્ટ સમક્ષ કાર્યવાહીમાં ઉઠાવવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે. આ અવલોકનો સાથે, હાલની ફર્સ્ટ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. ફર્સ્ટ અપીલના નિકાલને ધ્યાનમાં રાખીને, જોડાયેલ સિવિલ એપ્લિકેશનનો પણ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧૬. હુકમ જાહેર કર્યા પછી, પ્રતિવાદી વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે ઉચ્ચ ફોરમમાં અપીલમાં જવા માટે જાહેર કરાયેલા હુકમના સ્ટે માટે અરજ કરેલ છે.

૧૭. અપીલકર્તા માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગુપ્તા ઉપરોક્ત અરજનો વાંધો ઉઠાવે છે. વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું છે કે સદર ૧૯૯૬ ના અધિનિયમની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી આવી અરજી ચલાવવા માટે કોર્ટના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના મુદ્દા પર વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા મૂળ અરજી ચલાવવામાં આવી ન હતી. તેથી તેમણે જાહેર કરાયેલા હુકમ સામે સ્ટેની અરજ સ્વીકારવી ન જોઈએ તેમ આગ્રહ કર્યો છે.

૧૮. એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે મૂળ કાર્યવાહીને તેની મૂળ ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે અને વિદ્વાન ન્યાયાધીશને અરજીની સુનાવણી ગુણદોષ પર આગળ વધારવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો

છે, આજે જાહેર કરાયેલ હુકમ આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે સ્ટે કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ નિશા એમ. ઠાકોર)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.